

CONTEXTBEGELEIDING IN DE JEUGDHULP: HOE GEZINSGERICHT WERKEN WE ECHT?

LOU LIPPENS

UNIVERSITEIT
GENT

TRAJECTONDERSTEUNING VAN GEZINNEN: EEN STAAT VAN HET GEZINSBELEID 2025

woensdag 25 februari

VAN PRAKTIJK NAAR ONDERZOEK

- Lou Lippens
- Van contextbegeleider naar onderzoeker
- 24 ondersteuningsvormen → één daarvan: contextbegeleiding in (residentiële) jeugdhulp
- Wat is gezinsgericht werken en hoe wordt het vormgegeven?
- conceptualisering 'trajectondersteuning' sluit aan bij 'family centered care'
 - continuïteit, nabijheid, regie bij ouders, generalistisch werken...
 - waar wringt het in de praktijk

WAT IS GEZINSGERICHT WERKEN

Van kindgerichte naar gezinsgerichte focus

Positieve effecten

- Betere alliantie ouder - hulpverlener
- Kortere opnameduur en grotere kans op terugkeer naar huis
- Sterkere ouder-kindrelatie en betere communicatie
- Minder ouderconflicten doorheen hulpverlening
- Meer tevredenheid over hulpverlening en minder schaamte
- Meer voldoening bij hulpverleners in het uitvoeren van hun werk.

Obstakels en uitdagingen

- Praktische drempels (vervoer, werk,...)
- Weinig draagkracht ouders
- Onzekerheid bij hulpverleners
- Onvoldoende tijd en middelen

→ Kloof tussen best-practice idealen en implementatie in praktijk (Herbell et al., 2024)

WAT IS GEZINSGERICHT WERKEN

GEZINSGERICHT WERKEN

Gezinsgerichte interventies zoals gezinstherapie en opvoedingsondersteuning worden geïntegreerd in de behandelingsplannen om ouders actief te betrekken.

Ouders worden ondersteund in hun rol door actieve deelname aan beslissingen en regelmatige communicatie met hulpverleners.

Jeugdzorgwerkers creëren een samenwerkingsrelatie door transparante communicatie en ouders te empoweren in het zorgproces.

VLAAMSE CONTEXT: OPEN VRAGEN

- Weinig onderzoek naar gezinsgericht werken in jeugdzorg:
 - Hoe gezinsgericht is contextbegeleiding in de jeugdhulp?

1. Wat zijn de attitudes van hulpverleners ten aanzien van gezinsgericht werken?
2. Welke betekenis geven ouders aan gezinsgericht werken in het traject van residentiële jeugdzorg?

FAMILY-CENTERED ATTITUDES AND ACTIONS SCALE

Bevraging van 220 hulpverleners in residentiële jeugdhulp in Vlaanderen

Whole Family Empowerment (WFE) – in welke mate hulpverleners het hele gezin versterken.
Shared Decision-Making (SDM) – in welke mate beslissingen samen met ouders genomen worden.
Parent-Child Contact (PCC) – hoe sterk men inzet op het ondersteunen van ouder-kindcontact.
Family-Staff Alliance (FSA) – de kwaliteit van de werkrelatie met ouders.

Steekproef:

- verschillende residentiële settings (MFC's, OVBJ,...)
- verschillende functies (opvoeders, contextbegeleiders, coördinerende functies,..)
- Verschillende opleidingsniveaus

→ Geen significante verschillen tussen groepen

FAMILY-CENTERED ATTITUDES AND ACTIONS SCALE

Schaal	n	M	SD
WFE (Whole Family Empowerment)	220	3.92	0.37
SDM (Shared Decision-Making)	213	3.83	0.48
PCC (Parent-Child Contact)	212	4.3	0.45
FSA (Family-Staff Alliance)	205	4.08	0.43
FAAS totaal	205	4.04	0.34

Eerste resultaten en interpretatie:

- Algemeen hoog niveau van gezinsgerichtheid bij hulpverleners
- Shared-Decision making scoort laagst - items over regie aan gezin geven
- Matige + correlatie met Zelfeffectiviteit ($r=.33$) en Organisatorische steun ($r=.29$)

FAMILY-CENTERED ATTITUDES AND ACTIONS SCALE

Welke kansen zijn er om meer gezinsgericht te werken?

1. Organisatie/beleid/structuur ($\pm 32\%$)
2. Samenwerking/team/interdisciplinair werken ($\pm 31\%$)
3. Werkdruk en personeelsbezetting ($\pm 22\%$)
4. Motivatie en betrokkenheid van ouders ($\pm 15\%$)

Wat zijn drempels en uitdagingen?

1. Tijd/agenda/planning ($\pm 35\%$)
2. Ouders (motivatie, weerstand, participatiedrempels) ($\pm 33\%$)
3. Middelen/financiering/infrastructuur ($\pm 15\%$)
4. Werkdruk/personeelstekort ($\pm 11\%$)
5. Organisatie/beleid ($\pm 11\%$)

→ Veel drempels en kansen situeren zich op een structureel niveau = verbeterkansen

→ Gezinsgericht werken is relationeel complex - 'meer' is niet steeds 'beter'

HOE ERVAREN OUDERS 'GEZINSGERICHT WERKEN'

15 diepte-interviews met ouders/gezinnen in de res. JZ

Contextbegeleiding is relationeel - geen methode of beleidskader

- Voor ouders zit gezinsgerichtheid niet in protocollen, maar in erkenning, gelijkwaardigheid en vertrouwen dat voelbaar wordt in dagelijkse interacties.

Inspraak is cruciaal maar niet uniform

- Gezinsgericht werken betekent niet maximale participatie, maar afgestemde participatie op maat van de draagkracht en wensen van elke ouder.

Structurele randvoorwaarden maken of breken gezinsgerichtheid van zorg

- Relationele continuïteit en organisatorische stabiliteit zijn geen randzaken, maar noodzakelijke voorwaarden om vertrouwen duurzaam te kunnen opbouwen.

HOE ERVAREN OUDERS 'GEZINSGERICHT WERKEN'

15 diepte-interviews met ouders/gezinnen in de res. JZ

Samenwerking met andere partners:

- Bv. Scholen, etc., blijkt nog steeds een uitdaging te vormen.

Uitdaging voor ouders in Juridisch kader:

- Een juridisch kader begrenst gezinsgericht werken, maar sluit het niet uit. Ook bij veiligheidsmaatregelen blijft de vraag hoe ouders — binnen eventuele grenzen — betrokken kunnen blijven.

Het hele gezin in beeld:

- De intentie om ook broers, zussen en netwerkfiguren te betrekken is aanwezig, maar krijgt in de praktijk nog niet altijd systematische vorm.

WAAR KOMEN DE LIJNEN SAMEN

- 1. Continuïteit en nabijheid:** het beleidsprincipe wordt door ouders relationeel ingevuld. Wanneer de persoon wegvalt voelt dit als een breuk.
- 2. Regie bij betrokkenen:** een gedeeld ideaal, maar in de praktijk afhankelijk van zowel ouderlijke draagkracht als organisatorische ruimte.
- 3. Generalistisch en verbindend werken:** het 'gezin als geheel' staat op papier centraal, maar vraagt structurele ondersteuning in de praktijk en blijft vaak nog een uitdaging.

CONCLUSIE

Gezinsgericht werken in Vlaanderen is stevig verankerd in de attitudes en intenties van hulpverleners. De grootste uitdaging ligt niet in overtuiging, maar in uitvoerbaarheid. Echte gezinsgerichtheid vraagt relationele stabiliteit én organisatorische voorwaarden die gedeelde besluitvorming mogelijk maken.

CONTEXTBEGELEIDING IN DE JEUGDHULP: HOE GEZINSGERICHT WERKEN WE ECHT?